

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 44. ANULU XIV.

Telegrafulu ese 'de doue ori pe septemana : joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 po 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 5/17 Iuniu 1866.

Invitare de prenumeratiune

la „Telegrafulu Romanu“.

Cn 30 Iuniu se gata abonamentulu acelu DD. prenumeranti ai „Telegrafulu Romanu“, cari abonasera pe jumetatea de anu Ianuariu—Iuniu, seu pe patrariulu alu doilea Aprile—Iuniu. Editor'a invita la abonamentu nou pe a dou'a jumetate de anu, adeca pe semestrulu Iuliu—Decembre 1866.

Pretulu abonamentulu pe o jumetate de anu e :

Pentru Sabiu 3 f. 50 xr.; pentru districte si provinciile monarchiei austriace 4 f.; pentru Principatele romane unite si strainatate 6 f.— Pe unu patrariu de anu 1 f. 75 xr., 2 f. si 3 f. v. a.

Adresele ne rogamu a se scrie curatu, si epistolele de prenumeratiuni a ni se tramite francate, — adresandu-le deadreptulu la

Editor'a „Telegrafulu Romanu“ in Sabiu.

Eveneminte politice.

Sabiu 4 Iuniu.

Scirile despre eveneminte mari ne gramadescu incatu abia le mai putemu tinea sirulu. Dela inceperea retragerii trupelu austriace din Holstein au mai urmatu note intre diferitele puteri s'a mai facutu si publicatu acte de mare insemnatate.—

Despre Russi'a iara se respandescu faime, ca vine in ajutorulu Austriei. Foi'a vieneza, care dice ca are sciri despre acestu lucru, afirma din tote puterile, ca in scurtu tempu unu corpu rusescu se va transporta in Dalmati'a cu scopu ca sa ia parte la aperearea litoralului. —

Dupa telegrame din Bucuresci la foi franceze se spune, ca deputatiunea romanilor la Petersburg, care au avutu insarcinarea de a notifica suirea lui Carolu pe tron, au fostu forte bine primita.

O alta foia impartasesce ca cabinetulu din Londonu aru fi staruitu multu pre langa cabinetulu austriacu in favorea recunoscerei lui Carolu. — Se dice ca cabinetulu austriacu a respinsu simplu o asemenea propunere.

Telegramele diareloru din Vienn'a sosite cu post'a de eri, ne spunu dupa monitoriulu oficialu din Romani'a, ca aci au sa se formeze legiuni de voluntari. Cu acesti voluntari numarul armatei are sa se radice la 150 de mii. Se mai spune totu acolo, ca in camera se va aduce la pertractare o lege despre emiterea de bani de harthia seu eventuelu, despre o contributiune de resbelu. Despre emiterea notelu de harthia se dice, ca aru afla multa opoziitiune la comercianti, carii si pana acum suntu destulu de atitiati si de indignati.—

„L'avenir“ afirma, ca Angli'a are de scopu de a tramite o flota in marea negra spre a scuti pre Turci'a.

Din Greci'a aflamu dupa unu coresp. dela A. A. Z. ca generalulu grecescu Calergis candu au venitu dela Parisu au trecut prin Florenti'a si acolo au avutu o intrevorbire lunga cu Victoru Emanuelu. In Aten'a se dice ca indata ce fu Calergis primitu de regele Georgiu se si incepú impartirea de proclamatiuni garibaldiane catra elini. Port'a au prinsu acte de acestea si va sa le asterna la cabinetele europene ca dovedi despre intentiunile grecesci. —

Din Parisu aflamu ca in 12 candu era sa se desbata bugetulu s'a cetitu in corpu legislativu o epistola a imperatulu Napoleonu adresata ministrulu Drouyn de Lhuys, in care espune, ca Franci'a nu se va amesteca in conflictele ce exista astadi in Europa, pana candu va vede ca eculibrulu european nu e amenintiatu.

Acest'a epistola se primi de corpu legislativu cu entusiasm.—

Prussianii dupa retragerea austriaciloru s'au facutu domni insii pe sine preste ducatul Holstein, au impededatu diete ce era sa se adune acolo si pre consiliariulu guvernialu (Lesser) l'a prinsu si transportatu la Rendsburg. Consiliariulu ministerialu Hofmann au parasitu noptea Itzehoc si au venitu la Alton'a unde se afla gen.

Gablentz. In 11 Iuniu au parasitu gen. Gablentz cu tote trupele sele si Alton'a trecendu in Hanover.

Inainte de aparasi Alton'a indrepta o proclamatiune catra locuitorii ducatul Holstein in care espune caus'a retragerii sele.

Din Berlinu se scrie, ca „Staatsanzeiger“ din 12 Iuniu publica unu emisu datatu din 10 Iuniu, prin care impartasesce regimelu nemitesci unu proiectu de reforma pentru federatiune. Proiectulu cuprinde diece articuli si are urmatoarele momente :

Partile austriace si niederlandice se eschidu din teritoriulu federatiunei. Legislativa o esercita consiliulu federatiunalu (Bundestag), dimpreuna cu o representatiune nationala alea dupa legea electorala imperiala dela 1849. Pentru validitatea concluseru este de lipsa conglasuirea majoritatiloru din ambele corporatiuni. Straformarea consiliulu federatiunalu trebuie sa se faca cu consimtiementulu parlamentulu; pana atunci remane in vigore proportiunea voturiloru de pana acum. Legitatiunea si suprem'a priveghiare a puterii federatiunali se estinde asup'a afaceriloru vamali si comerciali, asup'a mesuriloru, monetelu, pundiloru, emiterei de bani de harthia, bancei, patentelu pentru inventiuni, scutulu proprietatieri spirituale, liberei migratiuni, dreptulu de indigenu, scutulu negociulu nemitesci si consulatelu, asup'a drumuriloru de feru, postelu telegrafelu, processulu civilu si asup'a procedurii de concursu.

Puterea federatiunala are dreptulu de a incheia tractate de pace si reshoiu, ea pote denumi si primi tramisi (soli). Candu s'aru face vre-o invasiune inamica, sub ori ce impregiurari, trebuie sa se faca o declarare de reshoiu; altmintrea se cere consimtiementulu suveraniloru celu putinu dela doue tertialitati ale populatiunei.

Marin'a de reshoiu din marea nordica si ostica se supune comandai unitarie prussiene; la denumirea de oficeri si oficiali de marin'a concurgu statele litorale dupa o invoire speciale. Porturi ale federatiunei voru fi Kiel si sinulu Iahde. Dupa aceea si mesura au sa dea statele din litoralu matrosi. Armat'a de uscatu se imparte in armat'a de nordu si sudu, cea dintai sub comand'a regelui prussianu si cea de a dou'a sub a regelui bavarezu. Acesti beliduci trebuie sa se ingrigiasca de organizatiunea uniforma a trupelu.

Referintiele federatiunei fatia cu Austri'a suntu de a se regula de parlamentulu ce are a se aduna.

Din Frankfurt se telegrafeza: Propunerea de mobilizare facuta din partea Austriei s'a primitu cu 9 contra 6 voturi. Dupa votare declara Prussi'a ca conclusulu acest'a federatiunalu, carele involva o declarare de reshoiu e in contr'a federatiunei, declara pasirea ei din federatiune, federatiunea de disolvata si provoca pre acele regime, cari au votatu cu dens'a, la formarea unei federatiuni noue. Presidiulu provocandu-se la conclusulu adusu pe calea competenta, protesteza in numele federatiunei contra pasiulu Prussiei, carele dupa dreptu nu se pote incuviinti si faplice nu se pote basa pre nimic'a. — Austri'a arata, ca trei corpuru de armata de ale sele suntu gat'a de plecatu si de bataia.—

Din Vienn'a se telegrafeza: Consiliulu municipalu de aicea au predatu astadi (in 14 Iuniu) Majestatiei Sele o adresa de loialitate. Imperatulu respondiendu a esprimat deplin'a sea multamire si recunoscintia cu purtarea resiedintiei (Vienn'a) si dise:

Tragu sabi'a acum, incrediendu-me in Dieu, in dreptulu meu celu bunu, in armat'a mea cea brava, si in concursulu poporeloru mele credinciose.

Raportulu ministrulu de finantie conte Larisch-Monich.

„Wiener Ztg.“ dupa cumu amu amintitu si in nrulu trecut aduce unu raportu alu ministrulu de finantie despre starea finantiala. Acestu raportu se vede a fi urmatu mai multu din celu alu comisiunei de control'a detoriei de statu, care si noi nu l'amu trecut cu vederea. Spatiulu ne este prea angustu ca sa putemu tine rendu cu diarele ce esu in tote dilele si asi pentru a cu-

noșce publiculu nostru baremu unele momente mai insemnate din trezoreriu, amintim unele pasaje.

Raportulu ministrului de finanțe legându raportulu seu de cel alu comisiunii de controlă dăce între alte, ca acel' a e mai multu obiectivul și ca desfășurarea o icônă chiară despre starea detoriei de statu dela finea anului 1865. Pre lângă aceea, cu ocaziunea acésta comisiunea de controlă face și câte o reprivire asupr' a anului 1864, cari repriviri nu suntu mai puțin insemnate. Lauda apoi comisiunea pentru acurateti' a și conscientiositatea ei în toate amănuntele tinătoare de administratiunea financiară și apoi constatéza, ca comisiunea de-și au avutu înainte sea unu lucru uriasu, fiindu starea detoriei mai mare de 3 miliarde (va să dăca mai bine de trei mii de milioane), afara de aceea, complicata: au lucratu încatu, pre lângă esaminarea cea mai strictă, nu se afla nici nedreptate, nici nechiaritate, nici neregularitate; preste totu, se dăce acolo, s' a urmatu după legi și prescrite.

Adăuge apoi, ca comisiunea încă trebuie să constateze, ca în ceea ce privește administratiunea financiară, între forma de înainte de 20 Septembrie și cea de după 20 Septembrie nu se va afla nici o deosebire.

Deplange apoi ministrulu de finanțe în raportulu seu excursiunile ce le făcu comisiunea de controlă pe câmpulu politicu, prin care au turburatu cu totulu opulu ei celu frumosu, pentruca comisiunea nu au bagatu de sêma, ca ea mesură critică și împregiurârilor de fatiă, după aflarea lucrurilor în stare normală.

Raportulu comisiunii de controlă, care e în întielesulu regimului, și care în momentele critice de fatiă este binefacatoriu, pentruca liniștesce spiritele, vine la urma cu observări unilaterale pornite din unu punctu de vedere iarasi unilateralu spre a escită cestiuni politice ardietrice.

După acésta intra în detaiuri, parte cunoscută din raportulu comisiunii de controlă, și justifică împrumutulu de 90 milioane. Eata ce dăce mai departe ministrulu în asta privință:

La 29 Iuliu 1865, cându amu primitu conducerea ministeriului de finanțe, eră în casele țerei unu golu asiă de mare, încatu celu dintâiu lucru oficialu alu meu fu contragerea unui împrumutu pre terminulu celu mai scurtu dela fondulu pentru largirea cetății (Vienn'a), cu a cărui ajutoriu numai, amu fostu în stare a esolvi lefile pentru 1 Augustu.

Sum'a deficitulu pentru 1865, carele după cum fu aretat în legea financiară din 26 Iuliu 1865, eră numai de 8 milioane florini, s' a descoperitu până în 10 Augustu 1865, după o cercetare și esaminare, la care a concursu oficialulu supremu de controlă, ca este falsă și s' a rectificatu, ca sum'a de mai susu este indicată, adică de 80 milioane. Veniturile curente s' a subțiatu în modu foarte simțitoriu prin pînorarea (zalogirea) celor mai insemnate și mai bune isvóre de venitu; pentru acuirarea tempurii a mijlocelor banesci, pentru platirea usurelor dela detoriile statulu, precum și pentru răspunderea la tempu a terminelor espirătoare la numeroșele detorii de deposite și la detori'a statulu încheiată cu banc'a națională, nu s' a fostu facutu nici celu mai micu începutu; cursulu biletelor ipotecarie parțial scadea în unu modu insufletoriu de grigii și reintorcerea lor în cassele statulu putea aduce cu sine cele mai mari calamități neincungurabile; creditulu statulu în laintru fu secatu prin două împrumuturi de loto și prin două de contribuțiune, precum și prin prea mult' a încarcare de dări și prin stagnatiunea generală a economiei populare; toate mijlocele mințioșe a unei economii financiare, de pe o di pe cealaltă, erau desecate, cele două împrumute în afara contrase la 1859 și 1864 pe jumătate fără succesu: au constrinsu că să se ia o mesură cutezătoare, de-și dubia în rezultat, deca eră ea să inlature reulu estremu.

În privință împrumutulu din urma espune apoi raportulu ministeriulu mai pre largu folosulu și insemnatatea acestei operatiuni de finanțe adăugându, ca deca aru fi traganatu contragerea, nu aru mai fi pututu contrage la nici o piață de bani vre-unu împrumutu, ceea ce li s' a intemplat altor state, cari, pre lângă toate negociările întreprinse, nu o au pututu scôte la nici unu rezultat, și masina statulu aru fi trebuitu să stagneze.

În decursulu raportulu vine și asupr' a biletelor de tesauru (tresorscheine) și dăce ca după schimbările politice intemplate dela publicarea legii respective, încă cine scie mai edasevoru asemenea bilete.

Ceea ce privește emiterea notelor de statu de 1 și 5 f. dăce, ca la desbaterea legii respective a venitu înainte aceleși obiectivni, fără de a se fi pututu consideră toate obiectiunile aceste drepte în toate punctele lor. Apeléza apoi la opiniunea publică, care au recunoscutu mesur' a acésta de salutară, încungurându-se printrens' a pericolulu unei valute triple. E dreptu ca mesur' a acésta se pôte privi de o mesură dictatorică, însă în tempuri de unu pericolu asiă iminentu de resboiu, cându bunurile cele mai înalte ale statulu suntu puse în întrebare și e pericolu în amanare, nici o reprezentanță imperială nu pôte să facă ceva mai bine decâtu să investeze pro regimulu, care este detoriu de

a inlatură pericolulu, cu plenipotință de a caută mijloce estraordinarie.—

Din aceste pasaje fragmentarie vedemu ca ministrulu de finanțe chiaru în espunerea sea obiectivă combaté și excursiunile politice ale comisiunii de controlă stându pe terenulu seu de specialitate de ministru alu financiarilor imperiului și, fatiă cu starea cea deplorabilă a financiarilor la primirea portfoliului, justificându mesur' le luate de regimulu în privință acésta. Profitulu celu mai mare alu publiculu este însă lumin' a versată asupr' a stărei financiare.

Încatu privește partea curatu politică și noi amu atrasu atentionea publiculu asupr' a păreri regimulu în privință acésta, esprimită prin diariulu seu oficiosu, spre care scopu amu și citatu unele pasaje din menționatulu diariu.

Cu ocaziunea acésta facemu să urmeze cuvintulu Majestății Sele în autografulu Seu îndreptatu către principele Colloredo Mansfeld, unde în pasagiulu din urma se vede curatu și limpede, cari suntu intențiunile Majestății fatiă cu constituționalismulu imperiului.

Iubite Principe Colloredo-Mansfeld!

Din raportulu ce mi s' a făcutu la 11 Maiu a. c. decătra comisiunea de controlă detoriei de statu, despre observările ei la administratiunea financiară pe anul 1865, află cu multă amare, ca comisiunea insufletită de zel și conscientiositate a cuprinsu problema ce i se predăce prin legea din 26 Octobru 1865, și ca au supusu unei scrupuloșe priveghieri și esaminări totu ramii detoriei de statu.

Nu mai puțin sum multă amare, cându vedu din aflarea (Befund) reală a comisiunii, ca servitiulu detoriei de statu întregu merge în totă privință în ordinea și regularitatea cea mai deplină, încatu din partea administratiunii financiare s' au tinutu cu punctuositate toate decisiunile legale respective, precum și toate îndetoriile făcute fatiă cu creditorii statulu.

Încatu însă comisiunea au luat ansă a esî din mandatulu ei de controlă despre manipulațiunea detoriei de statu, marginitu prin lege, și a trage mesurile întreprinse de ministrulu meu de finanțe și sântionate de mine în 23 Nov. 1865, 24 Apr. și 5 Maiu 1866 pe baza patentei mele din 20 Sept. 1865, legându de densele și unele păreri politice de natur' a generală, — nu voi a nu recunosc tendință patriotică, carea ia condusu pre membrii comisiunii.

Dreptulu popórelor de a conlucrá decidiendu prin reprezentatiunile lor legale la legiatiune și la manipulațiunea financiară, a fostu asigurat serbatoresce din partemi. Realizarea acestei asigurări remane nisuinti' a mea seriôșă și perpetuă, și nimic' a nu va ferici anim' a mea mai multu, că cându simțimentulu unității și a conlucrării patriotice, — cari în momentele pericolu amenințatoriu de resboiu se manifestéza asiă de puternicu la toate popórele imperiulu meu și facu pre Austri'a în afara țarei și insufletore de respectu, — va fi conducatoriu și decizoriu și în cestiuni interne de dreptu și aru capată apoi deplină sancțiune și întărire în unu organismu cu putere de viață și constituționalu. Schönbrunn 6 Iuniu 1866.

Franciscu Iosifu m. p.

Revista diuaristica.

„Zastava“ fôia serbésca și da următoarea parere despre diet' a de fatiă a Ungariei:

„Pe câtu tempu diet' a acésta nu este adeverat' a espressione a populațiunii țerei, nu pôte să înfloréscă adeverat' a libertate în Ungari'a. De cându și-a desfășurat Deák programulu seu despre „afacerile comune“, referințele între densulu și stâng' a resolutionista au devenitu încordate. Frecările și certele între partea lui Deák și cea a resoluțiunii cresc pe di ce merge. Ovațiunile manifestate prin adrese pentru Deák, cari nu placeau mai înainte dreptei conservative, și căroru (adreselor) drept' a cêrca a le închide calea prin circulare, astăzi suntu toc'm' a de aceeași dreptă bine vedute. Îndata ce voru veni afacerile comune la desbatere publică în cas' a reprezentantiloru, se va ivi de sigură între centrulu deákianu și între stâng' a rumperea în totă limpedime sea. Și cu toate aceste remane încă întrebarea, deca aceea, ce va propune Deák în cestiunea acésta, va fi potrivitu de a multămi pre vre-unu regimulu austriacu? Orizontulu lui Deák se termina la Lait' a, miscările diplomatice și naționale din Europ' a suntu pentru densulu o carte cu șapte sigile, „Corpus juris hungarici“ e pentru densulu cartea lui Moise. Elu se indoiesce și e nedecis, deca se facă nemților concessiuni, pentru care e castigatu centrulu dreptu; de alta parte însă Deák nu are curagiulu de a merge pre unu drumu cu stâng' a, unde legalitatea formală aru putea castigă viața. Elu crede în naivitatea lui, ca regimulu și popórele cu ocaziunea unui potopu generalu și voru caută mântuirea în lăutrit' a lui. Stâng' a de alta parte și dabaléza aripile, pentruca nu i se nimerescu referințele din afara în combinațiunile ei, și pentruca „cestiunea ungarésca“ nici înainte popórelor, nici a regimelor nu mai trece de cestiune européna. Ea va o tîntă anumită, perhoresceza însă mijlocele care ducă către dens' a, ea reprezintă unu principiu, dară nu și consecințele lui, ea vrea libertatea, dară de

acést'a sa nu se bucure si nemagarii din Ungari'a cá individualitati nationale de sine statatore. De fric'a ca si va perde popularitatea ori din altu motivu se afla stâng'a lâng'a acea partida, carea vrea efeptuirea unei legaturi mai intime intre magiari si nemti. Prin acést'a ea perde puterea, prin care sa póta dá ponderositate opozitiunii sele. Din castelele resolutiuniloru resuná voci, chiaru in tempulu din urma pentru unu dualismu politico-natiunalu in Austri'a. Déca o partida resemna astfelu dela ideile sele, rezervandusi numai firm'a dela acele, atunci resemna aceea chiaru de viitoriulu ei. — Diet'a de acum e derapanata, ea nu forméza nici una intregu intelectualu nici politicu. Caus'a e ca dela deschiderea ei partidele laveză, intra in fusiuni si difusiuni pâna candu rezultatulu devine confusiune. Caracterulu partideloru e palidu. Fenomenulu (aretarea) acést'a se imputa conducerei lui Deák, carele nu conduce diet'a dea-dreptulu la tinta, ci o lasa sa retacéscă in labirintulu comiteteloru, subcomiteteloru si comisiuniloru. Stâng'a e departe, cá sa merite numele de partida democratica. Diet'a e plina de magnati, nobili si inainte de tóte stâng'a. — Cursulu celu incetu alu lucrâriloru dietei suscita de mai multu tempu nerabdare si descuragiare in multi dintre deputati. Dóue fractiuni vrén sa faca unu sfersitu acestei situatiuni, un'a vrea sa espleteze situatiunea cea critica a Austriei din tempulu presentu alt'a vrea sa indrepte cátra Majestatea Sea o a treia adresa pentru restatorirea constitutiunii celei intacte a Ungariiei. Candu, mai in dílele trecute, unu membru alu casei deputatiloru au vrutu a face propunerea, cá sa se sisteze lucrârilu celoru alte comitete, luandu afara pre cele ale comitetulu pentru afacerile comune, pentrucá aceste sa se póta regulá mai in graba, s'au declarat Deák in contr'a acestei propuneri observandu, ca elu in dieta nu se póte opune, dara in atare casu va depune conducerea.

Dela diet'a Ungariiei.

In siedinti'a din 8 Iuniu incunosciintéza Gabr. Lonyai ca comitetulu (respectiv) e gat'a cu formularea párerii asupr'a adresei in privinti'a lipsei cauzate prin frigulu din Maiu. Se cetesce si apoi se decide a se tipari cá sa póta veni la ordinea dílei in siedinti'a urmatóre.

In acést'a dí in comisiunea de codificatiune propune Manoi-Ioviciu sa se substérna Majestátiiei Sele spre sanctiunare elaboratulu Judex-curialu dela 1861, pentrucá dupa ce va fi reveditu sa se póta pune in lucrare, fiinduca codificatiunea altoru legi cere tempu de mai multi ani. Comisiunea se invoiesce cu esenti'a propunerei.

In 11 Iuniu face Deák propunerea ca, de óre-ce Majestatea Sea au luatú iniciativ'a in privinti'a ameliorárei sortiei celoru cercati de lipsa in urm'a calamitatiloru elementari, adres'a proiectata sa nu se mai tramita, ci ideile exprimate in referatulu comisiunii sa se formuleze in conclusu.

Conciusulu acést'a aru avé sa sune in tipulu urmatoriu :

„Calamitatíle cele grele elementare, de care o parte mare a tíerei au fostu cercata in lun'a trecuta, potu amenintiá mai multe tínuturi cu pericolulu lipsei; cas'a deputatiloru si a tínutu asiá dara de datori'a a-si radică vocea sea inca la tempu, pentrucá dupa putintia sa se incungiure pericolulu, séu celu putinu pressiunea acelu'a sa se usiureze.

Cas'a reprezentantiloru este convinsa, ca reulu acést'a extraordinariu nu se póte delaturá numai prin dáruiri private, pentrucá calamitatíle elementare, ce s'au urmatu mai multi ani dupa olalta, lips'a cea apasátóre dela 1863, a cárei urmári si astadi apasa inca tíer'a, epidem'ia de vite, care au duratu in dimensiuni mari in mai multi ani, si preste acestea sarcinile publice, care fára de influinti'a constitutiunala s'au inmultitu mereu : au desecatu puterea poporulu intru atát'a, încátu acum nu mai e in stare de a-si ajutá elu insusi. Pericolulu extraordinariu amenintiatoriu recere iarasi mijlóce extraordinarie.

Déca Ungari'a aru avé unu regimu responsabilu, atunci amu asteptá deadreptulu dela acést'a, ba amu pretinde, ca elu cu ajutorulu Majestátiiei Sele sa faca pasii de lipsa pentru inlaturarea pericolulu. Se aru tíné de sfer'a activitátiiei lui, cá pentru casulu, candu spre cástigarea mijlóceloru extraordinarie se aru cere si conlucrarea parlamentulu, elu (regimulu) in numele Majestátiiei Sele sa provóce la conlucrarea si diet'a. Déca municipiele nóstre se aru aflá in stare constitutiunala, atunci ele pre lâng'a control'a publicitátiiei vietiei comitatense aru putea sa previna multe rele si sa micisoreze in multe privintie pericolulu.

Dupa ce in sa repetítele nóstre adrese au remasu fára efectu si regimulu responsabilu si municipiele constitutiunale inca nu suntu restituite, pericolulu amenintiatoriu recere mijlóce grabnice : cas'a reprezentantiloru in atare pusetiune nu au pututu face alt'a decâtu, a se indreptá cátra Majestatea Sea, cá cátra regele ereditariu alu tíerei, cu o adresa si alu rugá cu devótamentu omagialu : sa Se indure a ameliorá sórtea obositulu poporu, si cu puterea Sea regala a luá mesuri spre alinarea reulu amenintiatoriu.

Majestatea Sea in sa au inceputu preagratiosu din propri'a Sea vointia principéscă si parintéscă si din decisiune propria, inca inainte de a se substerne intentiunát'a adresa, a ordoná mesurile respective.

Cas'a reprezentantiloru asiá dara, acum nu mai afla de lipsa de a substerne Majestátiiei Sele adres'a propusa de comisiune, in aceea sigura sperantia, ca Majestatea Sea si pâna atunci, — pâna candu deplin'a si adeverat'a restituire in pusetiunea constitutiunale a ministeriulu responsabilu si a jurisdiciuniloru, pre cari diet'a le-a cerutu, urgatu de repetíte ori cu dreptu cuventu, a cároru realisare cátu mai curendu cas'a reprezentatiloru o cere si speréza, ca de facto va sa se si intemple — in puterea potestátiiei Sele regesci va dispune in astfelu de modu, încátu ajutorulu de lipsa va fi castigatu cátu mai curendu si cu punctualitatea cea cástigátóre de anímeele poporulu va fi si intrebuintiatu in graba numai si numai spre scopulu destinatú.

Cas'a reprezentantiloru va declará, ca déca la delaturarea lipsei amenintiátóre sub impregiurárilu de fatia extraordinarie aru fi de lipsa si conlucera dietei, — la direct'a provocare a Majestátiiei Sele va face cu tóta bunavointi'a totu ce se va puté face in asta privintia dupa constitutiune si lege.

Dupa cetirea formulárei de mai susu se mai propunu amendementele lui Kalla i si Hallsz, cari suntu pentru tramitearea unei adrese la tóta intemplantia si pentru cererea in adresa de restituire regimulu constitutiunala. Cáci numai cu acést'a se póte vindecá reulu. Kalla i in cuventulu prin care motivéza amendementulu seu si cere adres'a, spune casei, ca suplicele venite in urm'a temerei de lipsa, ceru vindecarea reulu dela casa si indata ce cas'a aru dá din mána si cestiunea acést'a aru urmá nemultiámire in tíera. Supune unei recensii aspre manipulasiunea administratiunii in casuri, candu are sa imparta ea de sine mijlócele de ameliorarea lipsei si a fómetei si díce, ca in 1863 pâna caudu au fostu sa ajunga gráulu in mânilu celoru lipsiti s'a prefácutu in ovesu s. a. m. d.

Desbaterea formulárei lui Deák si a celoru dóue amendemente la referatulu comisiunii, va fi in siedinti'a urmatóre.

Zernesti 30 Maiu. Sambata in 9 Iuniu s'au tínutu la Branu adunare cercuala, in care Preotíimea cu mireni din privinti'a resbelulu ce amenintia pe Inaltulu nostru Domnitoriu si Imperatore si totu odata imperiulu, au decisu a compune si a substerne un'a adresa de loialitate cátra Majestatea Sea c. r. apostolica, care s'a si transpusu Inclitulu oficiolatu spre mai departe inaintare, totu deodata s'a obligatu Representant'ia cerculu a ingriji dupa putintia de acei soldati din cerculu Branulu si respective de veduvele si copii loru (fiindu dintre soldati si casatoriti), carii (soldati) se voru rani greu, séu voru cadé in resbelulu ce sta inainte.

Principatele române unite.

Cátra dd. membri ai consiliulu permanentu de instructiune.

Domniloru membri ! Consiliulu generalu alu instructiunii publice si D-V. insiva, nu me indoiescu, apreciatu de cáta importantia este pentru tíer'a nóstre cá sa nu marginimu scólele nóstre superióre la invatietur'a teoretica, ci sa dámu acestei invatielari o directiune practica, de aplicatiune.

Legea in vigóre a instructiunii publice prevede la art. 262 infiintierea pe lâng'a facultatea de sciintie, a mai multoru scóle de aplicatiune pentru silvicultori, ingineri etc.

In vedere cu acést'a dispositiune a legeri scolare si cu trebuintiele bine cunoscute ale tíerei de barbati specialu in diverse aplicatiuni ale sciintiei ve rogu sa-mi propuneti neintárdiatu lucrârilu ce socotiti ca urméza sa inaintámu, in vedere si cu budgetulu scóleloru, pentru deschiderea in semestrulu venitoriu scolaru a unoru asemenea scoli superióre de aplicatiune si cari anume ?

Primiti, dloru membri asigurarea distinsei mele consideratiuni.

Ministru, C. A. Rosetti.

Nr. 4396, Maiu 22.

O interpelatiune in Camer'a Romaniei in siedinti'a dela 24 Maiu.

D. T. Latisiu : Dle Presedinte, din documente demne de credintia, din organe de opiniune publica, atátu romane, cátu si magiare, din fóia „Gazet'a Transilvaniei“ dela 26 Maiu, si dintr'o alta fóia magiara, care in cestiunea de fatia are cea mai mare autoritate : din fóia „Kol. Közl.“ din 18 Maiu curentu, nr. 58. amu luatú sciintia, cumca strainii nu románii, din Imperiulu austriacu curgu in Romani'a intr'unu numeru insemnatu. Acesti straini emigrati suntu magiari si specialmente secui.

Amu luatú sciintia, dle Presedinte, ca acesti straini emigrati cari suntu de religiunea reformata séu protestante, uniti cu reformatii ce se afla aici in Romani'a si au dobanditu o autoritate alu bisericéscă, unu comitetu alu missiunii bisericesci de legea reformata. Acestu comitetu si are presedint'a s'a in Bucuresci, capital'a Romaniei ; nu de multu s'a infiintiatu si s'a organizatu prin ingrijirea Sinodulu, a Consistoriulu, si a Episcopulu reformatu din Ardealu. Membrii acestui comitetu suntu dati publicitáti in

„Gaz. Trans.“ și în fôia menționată „Kol. Közl.“ are președinte pe drula Borosnyai János, că membri pe dnii Lucács Farcas, etc. Comitetul acestuia a împărțit prin legile sale toată Romani'a în mai multe despartiri bisericesci, pe cari le-au organizat după arbitrarul său, și pe toți reformatii din Romani'a ia luat sub protecțiunea sa sub pretextul de autoritate bisericăscă a lor. Autoritatea acestui comitetu e subordonată la ordinele autorității reformate superioare din Ardealu, și precum vedeti, înființată în Romani'a unu stat bisericesc, bine organizat cu toate ierarchiile sale. Dar comitetul misiunii credinciosu adevăratului său scopu, a făcut unu pasu mai departe; a îngrijit prin statutele sale că toți reformatii din Romani'a să fie subordinați de aci înainte sub jurisdicțiunea chiaru politică a regelui Ungariei, a M. Sele Imperatului Austriei. Vedeti dar. dle Președinte, ca cestiunea e destul de gravă; ea taie dreptu în autonomi'a și în independența Statului nostru. Reulu de care Statulu romanu e amenințat, este unu reu publicu, care nici unu momentu nu se poate trece cu vederea de totu cine e român. Mi place a crede, dle Președinte, ca onor. Guvernu, și specialminte dlu Primu-Ministru și Ministru de interne, și d. Ministru alu cultelor, voru fi luat de jă cunoscintiă mai pozitivă de aceste adoperări a reformatilor din Romani'a; ca voru fi luat toate mijlocele preventive și resp. unu reu amenințatoriu cu atâtă cutezanță, în launtru și pe teritoriulu Satului român. Voiu vedea răspunsulu d-sale.

Amu făcută această interpelațiune on. Ministri, și din punctulu de vedere, ca acestu reu să fie constatatu în fati'a acestei Adunări, care e reprezentantă națiunii române; și că să se vada cu câtă îngrijire lucrăza neobosiți strainii aflători în Romani'a, pentru prosperitatea tuturor intereselor lor, folosindu-se de libertatea cultelor care au aflat-o în țera noastră, acum și totdeună în trecut. Amu disu.

D. Min. alu Cultelor. Dloru! multiamescu on. reprezentantu pentru interpelarea ce mi-a făcutu fiindu că totdeună interpelările, după mine, aduc lumina, și dau mai multa autoritate guvernulu în acțiunea sa.

Cunosc cestiunea despre care ni-a vorbitu on. represent. și m'amu ocupatu de densă; amu chiaru aci charthiele în această privință. Cestiunea în adevăru într-o parte devine serioasă, însă numai în acea parte care subtu manoperile de religiune formăza o cestiune politică. Cătu pentru cea ce privește religiunea eu unulu voi respecta libertatea tuturor cultelor și, în cea ce aru depinde de mine, nu voi pune pedeci în privința exercitiulu acestei libertăți. În cea ce privește însă organizatiunea politică a acestei asociațiuni care a intratu pe calea aceea ce ne arata on. eputatu interpretatoru, eu mi-amu făcutu detori'a și mi-o voi face cu atâtă mai multa ca suntă sustinutu de interpelarea făcută în această Adunare.—

Diariile vieneze (cele romanesce nu mai vinu) nu înceta de a aduce sciri despre pregătiri de războiu. Totu după acelea comunicămu, ca în 6 Iuniu o deputatiune de oficeri să fie subternutu Principelui o petitiune de cuprinsulu urmatoriu: Principele să binevoiescă a demisiona pre acei oficeri din armata, cari au luat parte activă la evenimentele din 11 Fauru și cu cari a servit mai departe nu-i lasa vatămată onore militară. Principele să fie răspunsu la acestea, ca nu-i detori'a lui de a face cercetări asupra lucrurilor intemperate sub regimel de mai înainte și ca e în interesulu țerei a o rupe cu trecutul a ține cu prezentulu și asiă a lucră conscientiosu pentru viitoru. Elu nu dorește că armat'a să se ocupe de politică și aduce aminte oficeriloru că densii i-au juratu lui la Cotroceni. Elu compta la densii totdeună și densii inca potu să compeze la densulu. De alta parte camer'a în sediintă din aceeași zi au radicațu la concludu propunerea ce se făcu cu ocaziunea altei sediintie, ca aceluor persoane, care au contribuitu cu concursulu lor la evenimentele din 11 Fauru să li se arate recunoscinti'a națiunii prin medalie deosebite.—

În Iasi, se scrie prin diuaristică nemțiescă, că aru fi agitațiuni mari contră jidoviloru respective în contră îndreptățirii egale civile. Pe cătu ne aducemu aminte și în camera încă suntă opunetori acestei egalisări și din cele ce aflămu despre referințele de acolo nu fără cuvântu.— Se spune că se aștepta unu jidanu vestitu din Franța la București, carele aru avé de scopu a-si dá toată silința de a esoperă drepturi cetățienesci pentru confratii sei. Unele foi nemțiesci (jidovesci) dorescu succesulu celu mai bunu acestei întreprinderi; se îndoiescu înse totu odată, și dăcu ca la cunoscută netoleranță religioasă a Romaniloru (?!) toate încercările voru fi îndeserte. (În momentulu candu încheiamu ne sosese „Romanulu“ dela 1 și 2 Iuniu. Red.)

V a r i e t ă t i.

* Din cauză angustimei spațiului înregistrămu în extrasu după o coresp. serbatorea maialului cu copiii de școlă din Saschizu, tractulu protopr. alu Sighisioarei, ținută în grădină de pomi proprii a școlii. gr. or. de acolo. Decursulu pre scurtu este acestă: După St'a Liturgia pruncii de școlă se adunară toți la școlă și acestă a la provocarea făcută din

parte on. Parochu localu Georgiu Sioneriu. Afară de prunci mă eră adunată și junimea din acea comună. Invatietoriulu Nicolau Munteanu puse pre toți în ordine, împărți flămurile și după ce au intonat cu totii tropariulu Pogorârei Duhului santu, au plecatu spre disă grădina cantându poezii naționale. Aci pe verdetia și sub pomi umbrosi și petrecura copiii și comună întreaga (bisericăscă) că o familie până seră. Ocaziunea cea potrivită o folosi on. Parochu pentru o cuvântare în care espuse, că nici o bucuria nu poate fi asiă de mare, că candu părintii se afla în sinulu alor sei veselindu-se cu ei împreună, precum iarasi nici unu reu mai mare, că acelu din casă unde lipsesce dragostea. Asemănă familiă cu comună, care se afla adunată la olaltă și arată, cătu de mare este fericirea tuturor unde se potu ei adună la o atare festivitate. Acei ce se potu adună asiă cumu suntă densii știu și la greutăți să se adune spre a le învinge, căci dragostea nici atunci nu-i parascesce, ei le da putere împrumutată. Că membri unei familii mai mari în bucuriă lor și aduc aminte și de D o m n i t o r i u l u și de A r c h i p a s t o r i u l u lor. Candu se rostă numele Majestății Sele și alu Archiepiscopulu și Metropolitulu nostru, entusiasmulu fii mare și strigările de bucuria nu mai aveau capetă.

Totu în întielesulu de mai susu vorbi și invatietoriulu Nicolau Munteanu, accentuându pastrarea frățietății și a păcii în comună, amintindu, că acestă sa o urmeze și din privința câtra mlăditiile cele tinere ale aceluor ce au să le fie urmași, pentru că acestă ori cătu voru invatit în școlă, ei totu și voru luă pilda de viață și din faptele părintilor lor și apoi ce va putea cine-va să aștepte dela fii, deca voru vedea pre părinti, ca nu conglasuescu unii cu alții între sine. — De câtra seră, după ce petrecura toți că o familie în jurulu Preotulu și Dascalulu, parasira grădină în ordine frumoasă copiii de școlă cantându iarasi poezii naționale și se întorsera până la școlă de unde plecase la serbatorea acelei zile, apoi se împrăsciara fie-care multiamiti pre laale sele.

* (Piatia de bani europeană.) Mai nici odată, dăce la France, nu au suferitu lumea comercială încă înainte de erumperea unui războiu, precum se întempla acestă în timpul de fată. Atătu pentru Franța, cătu și pentru Europă s'a întâlnit pre multe de odată. În Franța adevă, comerțulu cu Chili, Peru și Brasiliă e cu totul pe josu, la ceea ce cu deosebire Spuniă e de via; casele franceze, care au afaceri cu case nemțiesci, încă nu suntă de invidiatu; aceluor, ce stau în referință comerciale cu Italiă nu le merge nici decum mai bine și rusii și polonii suntă mai rei de plată că ori candu alta dată; despre policele la Viena nu vrea „la France“ nici să mai vorbescă, acoala înceta toată discuțiunea. Asiă sta Franța, unde bancă încă scomptăza și unde se mai afla o proviziune de bani gată; Germaniă însă, unde efinatatea banilor eră proverbială, înnota de jă că în lipsele cauzate de unu războiu trecut; în Italiă stau, în urmă cursulu silitu de note de bancă și în urmă scaderii harthielor de pretiu, o multime de neguțatorii la usă bancrotului; în Austriă au sistat platirile o multime de firme cu renume și parte mare din cele vechi; Angliă se luptă cu mare necasu contra crizei de bani; Spaniă cade din o criza de bani în altă; în Turciă, unde Pôrtă a fostu adunatu bani pentru platirea cuponilor ce espira cu 1 Iuliu, e trecut! pentru că armările înghit sumele adunate pentru platirea procentelor. Și încă nu s'a datu nici o puscatură! Deca situațiunea acestă nu înceta în grabă, atunci trebuie să se facă în toate piatile globulu pământulu perderile cele mai însemnate de bani.

Preturile de piatia din Sabiu, Vineri în 3/15 Iuniu 1866.

	fl.	xr.
Grăulu de frunte, galét'a nemțiescă (Metzen)*	4	67
„ „ mijlocu „	4	40
„ „ cōda „	4	13
Secar'a de frunte galét'a nemțiescă (Metzen) *	—	—
„ de mijlocu „	3	20
„ de cōda „	—	—
Ovesulu de frunte, gal. nemt. (Metzen) *	1	60
„ „ mijlocu „	1	47
„ „ cōda „	1	33
Cucuruзуlu galét'a nemt. (Metzen) *	3	33

* 3 galete nemțiesci suntă 2 galete ardelenesci.

Burs'a de Vienn'a.

Din 4/16 Iuniu 1866.

Metalicele 5%	56 75	Actiile de creditu	125 30
Împrumutulu nat. 5%	60 75	Argintulu	140 50
Actiile de banca	661	Galbinulu	6 70